

FACULTATEA ARTE PLASTICE ȘI DESIGN

PARTICULARITĂȚILE/ TIPOLOGIA PERSONALITĂȚII CREATOARE (PROFESOR/ ELEV/ STUDENT) ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL ARTISTIC

Olimpiada ARBUZ-SPATARI, dr., conf. univ.

Summary

Based on the research on the particularities / typology of the creative personality (teacher / student / student) in artistic education, we have determined that creativity is the creative product, but also the creative process oriented towards problem-solving at the level of divergent thinking as well as the creative personality , which harnesses the global resources of the human psychic system.

In this context, the interest in the issue of the development of the creative personality is in full consistency with the research of the particularities of the creative personality, with the development of the creative skills, the optimization of the specific attitudes for the plastic art, and the interaction of the creative attitudes with the creative skills. In artistic creativity, the psychological background of the creative personality is mainly reflected.

Studiind particularitățile *personalității creatoare*, vom aborda implicit următoarele noțiuni: *intelența*, în calitate de aptitudine generală, care asigură rezolvarea de probleme și de situații-problemă; *gândirea*, în calitate de proces de cunoaștere logică, proiectată multifazic, pe baza unității informațional-operațională, realizabilă în sens convergent-divergent; *imaginația*, în calitate de proces de cunoaștere logică, specializat în reproducerea noului prin (re)combinarea informațiilor dobândite anterior; *aptitudinile speciale*; *atitudinile (afective, motivaționale, caracteriale)*.

Problema dezvoltării personalității creative a studentului i-a preocupat pe mulți autori.

Gh. Nagăț, *personalitatea creatoare* poate fi recunoscută după trăsăturile de personalitate și după dispozițiile aptitudinale formate în

diferite contexte culturale, și după formele de manifestare ale creației [6, p. 80].

Personalitatea creatorului poate fi reprezentată în două categorii: *tipul artistic*, în care sunt incluși poeții, pictorii, muzicienii, și *tipul gânditor*, din care fac parte cercetătorii, inventatorii. *Tipul artistic* reflectă realitatea prin intermediul unor imagini concret-senzoriale, cu ajutorul senzațiilor, percepțiilor, reprezentărilor; realizează reflectarea prin imagini abstracte, create cu ajutorul limbajului plastic [7, p. 80].

În opinia psihologului J. Guilford, este evidentă sistematizarea aptitudinilor intelectuale ale personalității creatoare implicate în activitatea creatoare. V. Lowenfield definește, pe lângă aptitudinile de restructurare, analiză, sinteză și coerență a organizării, și patru factori specifici particularităților funcționale ale proceselor psihice complexe: sensibilitatea față de probleme, care are la bază sensibilitatea senzorială, disponibilitatea receptivă, mobilitatea [Apud 6, p. 113].

După părerea lui G. Popescu, *personalitatea creatoare* este caracterizată prin trăsături intelectuale specifice:

- capacitatea de a gândi abstract, flexibilitatea gândirii, fluența ideilor, independența gândirii;
- sensibilitatea demonstrată în raport cu o anumită problemă care solicită soluții originale, spiritul de observație exersat în diferite contexte, curiozitatea episistemică stabilă;
- capacitatea de a proiecta scopuri pe termen mediu și lung, perseverența în urmărirea scopurilor pe termen mediu și lung;
- încrederea în sine, nevoia de a realiza ceva nou [8, p. 24].

Astfel, căutărilor metodologice în domeniu converg spre ideea că aceste trăsături sunt specifice și personalității creatoare în domeniul artelor plastice.

În acest context, cercetătorii din domeniul psihologiei susțin că *a fi creativ* înseamnă *a crea ceva nou, original și adecvat realității*. Iar G. Popescu constată că latura transformativ-

constructivă a personalității integrează întreaga activitate psihică și personalitatea individului este, în același timp, una dintre cele mai complexe dimensiuni ale personalității [8, p. 6, 7, 8]. Caracteristicile și dimensiunile personalității creatoare au fost determinate și de savanții psihologi J. Guilford, V. Lowenfeld, C. Taylor, M. Zlate (*Figura 2*).

J. P. Guilford	V. Lowenfeld	C. Taylor	M. Zlate
fluiditate; flexibilitate; originalitate; elaborare; sensibilitate față de probleme; capacitate de redefinire.	sensibilitatea față de probleme; sensibilitatea față de fenomenele din mediu; identificarea cu problemele altor persoane și ale societății; variabilitatea ideilor; capacitatea rapidă de adaptare la orice situație; originalitatea.	toleranța față de situațiile ambigue; încrederea în propriile capacități creatoare; lipsa de îngâmfare.	inventivă; independentă; neinhibată; versatilă; entuziastă.

Figura 2. Caracteristicile și dimensiunile personalității creatoare (conform studiilor a patru cercetători)

Examinând cu atenție dimensiunile propuse de acești cercetători, noi am acceptat, ca punct de pornire, teoria lui J. P. Guilford cu dimensiunile specifice pentru determinarea gândirii creatoare: *fluiditate*, *flexibilitate*, *originalitate*, *elaborare*. Aceste dimensiuni vor fi prelucrate și adoptate ca noțiuni-cheie în cercetarea noastră pentru determinarea personalității creatoare în domeniul artelor plastice.

În același timp, învățarea inovativă aspiră să realizeze o educație creativă la nivelul *componentelor de bază ale personalității*:

- nivelul *componentei intelectuale*: gândirea analitică, critică, flexibilă, comutativă, laterală, divergentă, intuiția de predicție, flerul,

gândirea decizională implicată în rezolvarea ingenioasă a problemelor, inteligența conceptuală, gândirea creatoare etc.;

- nivelul *componentei afectiv-volitiv*: pasiune pentru muncă și creație (pentru munca creativă), îndrăzneală și curaj în a aborda problemele din perspectiva noului;

- nivelul *componentei perceptiv-imaginativ*: cultivarea inteligenței perceptive, a simțului de a vedea și a surprinde noul, de a-l detecta cu rapiditate și precizie, cultivarea imaginației combinate etc.;

- nivelul *componentei motor-acționale*: cultivarea inteligenței motorii, a capacității de a acționa cu perseverență pentru aplicarea ideilor noi, a găsirii modalităților celor mai adecvate și eficiente de transpunere a noului din idee în proiect-program și, de aici, în realitate, în viață, formarea deprinderilor, abilităților și capacităților conceptual-acționale [11, pp. 107, 108].

Sintetizând diversele abordări atestate în literatura de specialitate privitor la *tipologizarea creatorilor*, ne vom referi la cele mai semnificative.

De exemplu, V. Munteanu propune o tipologie, pornind de la aptitudinile specifice și de la sistemul atitudinal, care cuprinde următorii creatori: *creatori potențiali*, cu aptitudini pentru creație, dar care nu au o atitudine creativă; *creatori manifesti*, care au și aptitudini și atitudini creative pozitive; *pseudocreatori*, cei care doresc să se manifeste, fără să dispună de aptitudini creatoare; *noncreatori*, persoanele lipsite de aptitudini și atitudini creative [Apud 8, pp. 127-131].

H. Gougli, însă, folosește analiza factorială și realizează următoarea tipologie a creatorilor: *fanaticii*, *inițiatorii*, *diagnosticienii*, *erudiții*, *artificialii*, *esteții*, *metodologiștii*, *independenții* [Apud 8, pp. 127-131].

Un alt cercetător, I. Moraru, reprezintă tipologia creatorilor pe baza particularităților (capacităților), și anume: persoana cu indice mic de creativitate, volitiv, cumulativ, combinativ-volitiv,

combinativ-nevolitiv, cumulativ-combinativ-volitiv, combinativ-fabulativ, combinativ-critic, cumulativ-hipercritic, ideativ, ideativ-imagistic, imagistic, ideativ-imagistic-obiectual, reprezentate în *Figura 3* [Apud 8, pp. 132, 134].

<i>Tipul creator</i>	<i>Particularități (capacități) specifice personalității creatoare</i>
<i>Tipul cu indice mic de creativitate</i>	Creatorul cu o capacitate redusă de acumulare și comprehensiune a informațiilor, care poate fi acompaniat de abilitate asociativ-combinatorie mică, pe un fond energetic-stimulatoriu scăzut.
<i>Tipul volitiv</i>	Dispune de un fond energetic ridicat, dar energia este cheltuită în mod neproductiv, întrucât este dezvoltată latura motivațional-afectivă în detrimentul celei asociativ-combinatorii.
<i>Tipul cumulativ</i>	Este persoana ce dispune de variate cunoștințe din multe domenii ale cunoașterii, dar nu are capacitatea de a le asocia, combina într-un mod nou și original.
<i>Tipul combinativ-volitiv</i>	Dispune de o cantitate relativ mică de informații care se poate asocia cu o capacitate crescută asociativ-combinatorie.
<i>Tipul combinativ-nevolitiv</i>	Dispune de abilități asociativ-combinatorii, dar nu de cele volitive.
<i>Tipul cumulativ-combinativ-volitiv</i>	Este tipul geniului creativ, care are variate cunoștințe, abilități de combinare a acestora, și, de asemenea, un fond energetic stimulatoriu ridicat.
<i>Tipul combinativ-fabulativ</i>	Are la un nivel inferior capacitatea de a critica, iar funcția asociativ-combinatorie îi este dezvoltată excesiv.
<i>Tipul combinativ-critic</i>	Are în echilibru imaginația și gândirea de tip critic.
<i>Tipul cumulativ-hipercritic</i>	Are o funcție critică excesivă, și, astfel, chiar dacă apar multe idei originale le trece prin filtrul critic.

<i>Tipul ideativ</i>	Este persoana nimerită pentru activitățile de concepție, și mai puțin pentru activitățile de proiectie și construcție.
<i>Tipul ideativ-imagistic</i>	Personalitatea la care ideția și capacitatea de vizualizare a ideilor se află în echilibru.
<i>Tipul imagistic</i>	Are o predominanță a structurii imagistice, în timp ce structura de elaborare a ideilor originale este mai puțin conturată.
<i>Tipul ideativ-imagistic-obiectual</i>	Este tipul în care regăsim inginerii caracterizați de existența unui echilibru între structura ideativă, imagistică și obiectuală.

Figura 3. Tipologia creatorilor (după I. Moraru)

Pentru creația în domeniul special în arta plastică sunt necesare și *aptitudini speciale*, creativitatea, din considerațiile lingvistice, fiind o capacitate (aptitudine) a persoanei. Aptitudinile sunt elementele esențiale ale personalității creatoare în domeniul artelor plastice:

Aptitudinile pentru artă implică doi factori psihofiziologici principali: acuitatea vizuală și abilitatea manuală. Componentele esențiale ale aptitudinii artistice ar fi următoarele: *fixarea rapidă*, precisă și durabilă a imaginii vizuale a obiectelor; *tendința de percepere a întregului*, cu o înclinare mai redusă spre analiză; *aprecierea corectă a abaterii liniilor* de la verticală sau orizontală; *aprecierea sau reproducerea corectă a proporției obiectelor*; *aprecierea sau judecata artistică* (capacitatea de a distinge între copia și originalul unui tablou), *existența unor abilități de a desena*; *capacitatea de fixare rapidă*; *capacitatea de fixare exactă a imaginii vizuale și a obiectelor* [8, pp. 33, 127].

Aptitudinile deosebite se evidențiază prin: *rapiditatea îmbinării proceselor și ideilor, gândirea operativă*; prin *fantezie și imaginație deosebită în procesul activității creative*.

G. Popescu, în baza cercetărilor științifice ale înaintașilor umanității (Descartes, Shakespeare, Bacon, Newton, Berkley),

descrie trei dimensiuni esențiale ale personalității creatoare, dimensiuni sistematizate și precizate în scopul activizării creativității specifice în artele plastice: *imaginația* (descrisă ca abilitate mentală de *compunere* și *descompunere*, de *combinare* și *recombinare* a ideilor); *judicata* (care permite evaluarea ideilor elaborate prin imaginație, selectarea obiectelor obținute după criteriul adevărului și al utilității); *gustul* (care este specific personalității creatoare și care asigură diferențierea ideilor frumoase de cele urâte [8, p. 9]).

Procesul creator propriu-zis în activitatea artistică formează *imaginația*. Aceasta este facultatea mintală care generează o infinitate de asociații noi prin compunere și descompunere a ideilor, prin combinarea și recombinarea lor, creând în final obiecte care nu au existat niciodată în natură [10, p. 15].

În procesul creator, de elaborare, de prelucrare și precizare a imaginii artistice, de îmbogățire și de perfecționare a ei pe parcursul elaborării produsului creator, creatorul în domeniul artelor plastice își dezvoltă continuu imaginația.

Concomitent, *judicata*, în procesul creator în artele plastice, permite combinarea ideilor generate de imaginație, în final urmând să fie determinată utilitatea produselor creatoare realizate prin folosirea imaginației. *Judicata* este unul din factorii care determină particularități ale personalității creatoare.

În procesul dezvoltării personalității creatoare un rol aparte îl are *gustul*, acel simț intern care permite delimitarea ideilor frumoase de cele urâte, a celor creative de cele noncreative.

În acest context, M. Roco menționează că imaginația are afinități cu gândirea divergentă, iar *judicata* – cu gândirea convergentă. *Gustul* este abordat ca un supliment de *judicată* de factură estetică, care conferă, în primul rând, eleganță gândurilor noastre [10, p. 15].

În cadrul aptitudinilor specifice, un rol important în procesul dezvoltării creativității artistice îi revine *talentului*. Talentul este o formă specifică de capacități sau de abilități cum ar fi capacitatea

artistică care este înnăscută sau moștenită și face posibilă obținerea unor rezultate superioare. Talentul, în orice domeniu al artei reprezintă cea mai înaltă formă de dezvoltare a aptitudinilor; o capacitate creatoare ridicată, un nivel superior de originalitate [8, p. 82].

Este recunoscut rolul primordial al aptitudinilor specifice în diferite domenii ale artei plastice. Dar aptitudinile specifice singure nu pot să asigure creativitatea. Ele pot face acest lucru doar în coeziune cu factorii intelectuali, afectivi, motivaționali etc. Se pare că în pictură, de exemplu, este necesar un coeficient intelectual cel puțin mediu, iar pentru un anumit gen de desen (de exemplu, desenul simbolic, analitic sau alegoric) reclamă prezența unui coeficient mult mai ridicat.

Aptitudinile specifice au un rol esențial în procesul creator artistic, venind în suplimentarea celor generale (intelectuale, atitudinale, motivaționale). Printre aptitudinile specifice, cele mai importante menționăm: capacitatea de discriminare a aspectelor spațiale, simțul proporțiilor, imaginația bogată; empatia; memoria vizuală și tonală.

Din cele relevate mai sus, conchidem că aptitudinile specifice pot fi dezvoltate prin exersare, prin antrenament permanent, pe parcursul cărora abilitățile sunt perfecționate prin exercițiu și, în consecință, prin aceste acțiuni se poate dezvolta creativitatea artistică la studenți.

În afară de aptitudinile specifice în procesul dezvoltării creativității artistice la studenți este importantă și atitudinea creativă: deschiderea pentru ceea ce este nou, promovarea originalității, comportamentul de explorare, de căutare, de experimentare plastică, expresivă [7, p. 23].

Prin urmare, atitudinile și aptitudinile creative în dezvoltarea personalității creatoare în domeniul creativității artistice sunt în permanentă corelație.

Astfel, M. Roco a identificat o serie de atitudini creative dominante: interesul față de nou, atracția față de probleme dificile, capacitatea de a anticipa problemele dificile, curajul în abordarea dificultăților, independența în gândire și acțiune, nonconformismul, evitarea rutinei, perseverența, atracția față de complexitate, tendința de autodepășire, dorința de autodepășire, dorința de autoperfecționare, aprecierea valorilor [Apud 8, p. 128].

Privite din perspectiva funcționalității lor creative, toate elementele sistemului psihic al personalității creatoare pot evolua ca *însușiri generale* ale personalității creatoare [9, p. 30].

În continuare ne vom referi la *însușirile specifice* creatorului de arte plastice. Acestea sunt: *calitățile senzorio-motorii implicate* – spiritul de observație, acuitatea vizuală, simțul luminii și al culorii, simțul proporției, al ritmului, al formei și volumului; *abilitățile motrice* – dexteritatea manuală, buna coordonare a văzului și auzului, precizia și rapiditatea în mișcările mâinii; *abilitățile intelectuale* – coeficientul de inteligență cel puțin mediu, imaginația bogată; *însușirile afective, motivaționale și caracteriale*: pasiunea față de artă, sensibilitatea, perseverența și puterea de muncă [8, p. 84].

Concludem, deci, că însușirile specifice personalității creative din domeniul artelor plastice sunt în corelație cu aptitudinile specifice creative prin factorii care ridică și dezvoltă nivelul creativ al lucrărilor de creație.

Trăsăturile de personalitate, dimensiunile nonintelectuale implicate în artă sunt: curiozitatea, pasiunea, productivitatea, interesele, nonconformismul, independența și inițiativa, capacitatea de asumare a riscului, interesul pentru complexitate [8, p. 80].

Potențialul creator conține două dimensiuni de bază: potențialul general și potențialul specific. Dezvoltarea aptitudinilor specifice asigură atingerea nivelurilor superioare ale creativității, cel *inovativ și emergentiv*, prin direcționarea, specializarea și susținerea potențialului creativ general.

Potențialul creator al personalității creatoare poate fi stabilit după următoarele *niveluri ale creativității*:

- *creativitatea intuitiv-expresivă*;
- *creativitatea productivă* (care înseamnă dobândirea unor abilități utile pentru anumite domenii de artă);
- *creativitatea inventivă* (reprezintă capacitatea de a forma legături noi între elementele deja existente);
- *creativitatea inovativă* (care se atestă la un număr foarte mic de persoane și care implică găsirea unor soluții noi, originale, cu importanță teoretică sau practică; este nivelul specific talentelor);
- *creativitatea emergentivă* (ste specifică geniilor și poate duce la revoluționarea unor domenii ale științei sau artei) fiind nivelul accesibil geniului [8, p. 11, 12].

Prin studierea atentă a nivelurilor creativității putem înțelege corelația particularităților personalității creatorului și dezvoltarea nivelurilor creativității artistice.

În urma studierii literaturii de specialitate, devine evident faptul că gândirea reprezintă procesul cognitiv cel mai important, fiind apreciat îndeosebi prin procesul creator.

În afară de prezența aptitudinilor speciale, care caracterizează și diferențiază creativitatea artistică de cea științifică sau tehnică, este informația cu care operează gândirea, în special *gândirea divergentă*, care este mai strâns legată de creativitate.

În gândirea artistică se identifică o calitate esențială pentru exaltarea reflexivității artistice. Ea se formează în timp, într-o activitate în care evoluează atât mijloacele de împlinire ale operei, ale subiectului operei de artă, cât și scopul creației cu completarea și refacerea proiectului inițial până la finalizarea lucrării artistice [3, p. 97].

Gândirea creatoare este procesul dominant cu unele particularități specifice. Gândirea creativă a artistului plastic are un caracter *vizual-expresiv*.

Gândirea vizual-expresivă și gândirea abstract-teoretică sunt strâns legate de rezolvarea problemelor teoretice în creația artistică și reflectă nivelul dezvoltării părții logice a gândirii. La rezolvarea problemei creative artistice sunt necesare cunoștințele vizual-expresive și abstract-teoretice. Astfel, procesul de gândire al creatorului artistic poate fi numit gândire artistică, care include gândirea vizual-expresivă și cea abstract-teoretică. Prin urmare, *creativitatea gândirii* este componenta principală în activitatea de creație (științifică, tehnică, artistică etc.), principalul instrument psihologic al creației [4, p. 11].

Gândirea creatoare idealizează abilitățile gândirii pentru a produce, a descoperi ceva ce este nou și de valoare [4, p. 13].

Gândirea creatoare este în strânsă dependență de memorie. O memorie dezvoltată reduce simțitor timpul pentru executarea oricărei operații mentale, inclusiv a celei creative. *Legile memoriei*, ca și toate legile psihice în general, sunt legi obiective, care nu depind de dorința și puterea de voință a omului.

Gradul de pregătire este o altă caracteristică importantă a memoriei, care se exprimă în mobilizarea ei la timpul necesar, în capacitatea de a furniza informația în momentul, când ea este necesară [2, pp. 57, 58].

Pentru creativitatea artistică sunt deosebit de importante următoarele *componente ale memoriei*: *memoria profesională*, *selectivitatea*, *asocierea*. O altă componentă a memoriei, necesară pentru creatorii în artele plastice, este *memoria vizuală*. Un element distinct în antrenarea memoriei vizuale este verbalizarea imaginilor, adică imaginile memorizate pot fi descrise prin cuvinte [Ibidem, p. 60].

Rezumând cele expuse anterior, putem afirma că creativitatea este de asemenea un gen de activitate – *o activitate mentală*, în sensul operațional dat de J. Piaget, ca totalitate de operații mentale (intelectuale, afective și volitive), complexe, dinamice. Creativitatea

necesită înzestrări și *capacități intelectuale* deosebite, care să se obiectiveze în produse noi, originale [Apud 1, p. 284].

De menționat că implicarea în activitatea creativă a personalității creatoare presupune o pregătire deosebită (psihologică, gnoseologică, socială). În cele ce urmează arătăm:

1. *predispoziția psihologică* – orientarea spre nou, spre acumularea informației noi, aptitudinea de verificare a propriei poziții, depășirea barierelor psihologice în a crea;

2. *pregătirea gnoseologică* – orizontul larg de cunoștințe, gândirea teoretică și operativă, gândirea imaginativă, înțelegerea relativității informației pe care o posedă, capacitatea de analiză, capacitatea de sistematizare și de generalizare a informației, dorința de rezolvare a problemelor, interesul față de rezultat, existența unei pregătiri metodice și metodologice;

3. *pregătirea socială* – conștientizarea importanței sociale a activității creative a individului, a colectivului, a societății, formarea necesităților de creație, motivarea creației, tendința de autorealizare, optimismul, capacitatea de a lucra în colectiv, aptitudinea de organizare a propriei activități [5, p. 30].

Prin urmare, creativitatea artistică este o activitate mentală specifică care parcurge faze de activitate *conștientă* și *inconștientă*. Concomitent, ea este reprezentată prin activitate creativă metodică, care presupune orientarea spre un scop, care se desfășoară în procesul creator și este dirijată de profesor. Activitatea creatoare metodică este activizată prin mobilizarea constantă a energiilor psihice ale personalității creatoare și direcționarea lor spre atingerea obiectivului euristic.

Activitatea creativă *conștientă* presupune utilizarea unor strategii euristice variate, alegerea deliberată a celor mai eficiente dintre acestea, în conformitate cu scopul urmărit. Activitatea creativă *inconștientă* înseamnă activitatea psihică creativă care se desfășoară în afara câmpului central al atenției și care nu implică o dirijare sistematică prin intermediul voinței [11, p. 155].

În concluzie, menționăm că *personalitatea creatoare* se caracterizează prin următoarele *particularități*:

- ea posedă *aptitudini și atitudini specifice, însușiri specifice artelor plastice, gândire creatoare* (la a cărei dezvoltare învățământul trebuie să tindă în cel mai înalt grad); ea ajunge mai repede la idei și principii noi pentru ele, pentru sectorul lor de activitate, sau la idei și principii noi pentru știința și cultura națională sau mondială;

- ea ajunge să descopere noi relații între obiecte și fenomene, noi metode sau procedee de investigație sau de producție, să realizeze forme artistice noi etc.;

- prin *gândire creatoare*, în sens individual-psihologic, ea ajunge să descopere, lucruri deja cunoscute pentru artă, dar pe care ea le dobândește pe cale independentă;

- creatoare este și gândirea unui student care găsește rezolvarea unei probleme de creație pe o cale diferită, decât cea indicată în manual sau decât cea care a fost prezentată de către profesor în clasă, chiar dacă modul de rezolvare găsit de student nu este nou pentru știință;

- ea reflectă realitatea prin intermediul unor imagini concret-senzoriale, cu ajutorul senzațiilor, percepțiilor, reprezentărilor, prin imagini abstracte, create cu ajutorul limbajului plastic;

- ea fixează rapid imaginea vizuală a obiectelor, o apreciază din punct de vedere artistic, are abilitatea de a desena, acestea fiind premisele necesare pentru reușita în activitatea artistico-plastică;

- ea își valorifică aptitudinile specifice prin exersare, prin antrenament permanent, perfecționându-și abilitățile prin exercițiu.

Condiții favorabile pentru dezvoltarea creativității artistice la studenți sunt necesare: implicarea unui ansamblu de atitudini și aptitudini; necesitatea unui nivel minim de inteligență (95-100 GI), esențiale fiind aptitudinile specifice.

Prin artele plastice se încearcă o reconstruire a realității prin intermediul personalității creatorului. În cazul în care personalitatea creatoare a studentului aflată în fața unei probleme îi restructurează datele sau imaginează procedeul care conduce la soluție, fie că această problemă este o sarcină creativă în cadrul învățământului superior, fie că este o sarcină a vieții cotidiene sau un test, studentul realizează o invenție.

Concluzionând cele expuse mai sus, putem afirma că importanța dezvoltării *personalității creatoare* în cadrul învățământului superior în domeniul artelor plastice, studiul personalității studentului fiind necesar, în primul rând, pentru cadrele didactice în procesul elaborării și aplicării conținuturilor și metodologiei dezvoltării creativității artistice la studenți.

Bibliografie

1. Bontaș, Ioan, *Pedagogie*, ALL EDUCATIONAL S.A., București, 1996.
2. Dulgheru, Valeriu, Cantemir, Lorin, *Creativitatea Tehnică: Ghid practic*, U.T.M., Chișinău, 2005.
3. Mureșean, Daniel, *Cunoașterea și creația artistică cu referiri speciale la artele plastice*, Cybela, București, 2000.
4. *Creativitate, modele, programare*, (Studii de psihologie a gândirii), sub redacția prof. univ. Al. Roșca, Editura științifică, București, 1967.
5. Patrașcu, D., Patrașcu, L., Mocrac, A., *Metodologia cercetării și creativității psihopedagogice*, Știința, Chișinău, 2003.
6. Dulgheru, V., Cantemir, L., Carcea, M., *Manual de creativitate*, Tehnica-Info, Chișinău, 2000.
7. Nagîț, Gheorghe, *Tehnici și metode pentru stimularea creativității*, TEHNICA-INFO, Chișinău, 2001.
8. Popescu, Gabriela, *Psihologia Creativității*, Editura Fundației Române de Măine, București, 2004.
9. Roșca, Alexandru, *Creativitatea generală și specifică*, Editura Academiei Române, București, 1981.
10. Roco, Mihaela, *Creativitate și inteligență emoțională*, POLIROM, Iași, 2004.

11. *Știința și filosofia creației*, (Fundamente euristice ale activității de inovare), Prof.univ. dr. Ion Moraru, R.A., Editura didactică și pedagogică, București, 1995.

APORTUL STAGIULUI DE PRACTICĂ MUZEISTICĂ ÎN PROCESUL DEZVOLTĂRII IMAGINAȚIEI CREATIVE

*Daniela ROȘCA-CEBAN, doctorandă,
Olimpiada ARBUZ-SPATARI, dr, conf. univ.*

Summary

This investigation is focused on studying the creative imagination of the artistic students and the methods of its development. By referring to other investigations into the development of certain aspects of student behavior, we assume that the museum practice will make a significant contribution to the process of developing the creative imagination of plastic art students.

Lista abrevierilor

FAPD – Facultatea Arte Plastice și Design

BAD – Bazele Artei Decorative

ICSAP – Imaginația Creativă a Studenților Artiști Plastici

Geneza imaginației creative în context psihologic

Acest subtitlu prezintă o introducere în procesul apariției și evoluției conceptului de *imaginație* în literatura cultural-științifică și artistică, analiza numeroaselor accepții a termenului *imaginație*, specificarea termenului *imaginație creativă*, ca element component al *imaginației* și sistematizarea investigației la dimensiunile: etimologică, istorică, psihologică și creativă.

Analizând accepțiile termenului *imaginație creativă*, concluzionăm că *imaginația creativă* se individualizează prin activarea amplă și divergentă a sistemului imaginarului cu o deschidere maximă spre sine și lume, sub semnul intenționalității, finalizându-se printr-o reconstrucție de sistem [2, pp. 651- 652].